

捷汉分类辞典

ČESKO-ČÍNSKÝ
TÉMATICKÝ SLOVNÍK

商务印书馆

捷 汉 分 类 辞 典

ČESKO-CHINSKÝ
TÉMATICKÝ SLOVNÍK

丹娜·史却維契柯娃編

商 务 印 书 馆

1961年·北京

捷 汉 分 类 辞 典

丹娜·史却維契柯娃編

商 务 印 书 馆 出 版

北京东总布胡同 10 号

(北京市書刊出版业营业許可証出字第 107 号)

新华書店北京发行所发行 各地新华書店經售

京 华 印 书 局 印 刷

統一書号: 9017·308

1961 年 4 月初版 开本 787×1092 1/50

1961 年 4 月北京第 1 次印刷 字数 787 千字

印张 24—18/25 印数 1—1,500 册

定价 (10) 4.70 元

Předmluva

Úmysl sestavit česko-čínský slovník vznikl již v roce 1954, kdy na Pekingské universitě byl otevřen první ročník studia českého jazyka. Studenti neměli v té době žádné učební pomůcky. Jen někteří z nich dovedli používat slovníků jinojazyčných, avšak většina byla prakticky odkázána pouze na výklad svých českých učitelů. Rozsah slovníčku měl být původně asi 5000 slov. Postupem času materiálu přibývalo, slovník se rozrůstal, až dosáhl po třech letech nynější podoby. Změnilo se částečně i jeho původní určení.

Slovník v této formě má plnit dvojí úkol: má sloužit jak čínským zájemcům o češtinu, kteří si potřebují doplnit výrazivo v některých oborech, tak i Čechům, kteří v Číně pracují nebo se čínštinou zabývají. Tento slovník je vzhledem k svému určení slovník věcný, obsahující tematicky rozdělený výběr slovní zásoby. Uvnitř jednotlivých oddílů jsou slova řazena abecedně. Aby bylo usnadněno hledání slov, zvláště tam, kde jde o spojení dvou slov / např. magnetické residuum, návštěvní doba, sluchový nerv apod. / byl slovník vzadu opatřen rejstříkem s odkazy. Úvodní obecná část s náplní charakteru převážně gramati-

kálního ukazuje na řadě příkladů způsob praktického užití slov v slovní a větné vazbě.

Slovník vznikl hlavně na základě excerpce čínských a českých středoškolských, případně vysokoškolských učebnic, odborných příruček, populárně-vědeckých brožur, novin apod. Kde nebyly dostupné spolehlivé prameny, bylo kriticky užito metody přímého dotazu / viz např. oddíl svatba, pohřeb, oděv, hračky apod. / Slovník je v podstatě založen na běžně užívané terminologii v obou jazycích, ovšem v ojedinělých případech /nedostatek pramenů, nemožnost najít vhodný spisovný ekvivalent atd/ bylo v čínské části použito ne slova obecného jazyka /tzv. "pchu-tchung-chua"/, nýbrž zpravidla termínu běžného v Pekingu.

Autor se snažil v zásadě podat všude pokud možná přesný adekvátní termín v hovorové čínštině, nikoliv výklad. Je pochopitelné, že při velké odlišnosti způsobu života v Číně a v Evropě bylo někdy velmi obtížné hledat přesné názvy, hlavně u slov, týkajících se denního života. Vyjímecně bylo užito výkladu jen u několika málo běžných českých slov, např. u slova vuřt. Slovník však neuvádí slova jako jelito, loupáček, šerpa a pod. V oddíle "botanika" a "zoologie" uvádí slovník v první řadě druhy, které jsou známy v Evropě, proto jsou někde čínské termíny užce odborné.

V celém slovníku je použito české transkripce čínštiny, schválené v roce 1954, která je pro Čecha neznalého čínštiny nejprístupnější. Nebylo užito přepisu čínštiny latinkou, protože během práce na slovníku nebyl systém přepisu ještě ustálen. Návrh přepisu byl schválen Státní radou ČLR teprve v lednu 1958.

Při sestavování slovníku byla pro mne velice významnou podporou neustálá péče pracovníků katedry češtiny Vysoké školy cizích jazyků v Peking, kde jsem v letech 1954-57 působila. Rovněž se mi dostalo pomoci i mnoha jiných čínských i českých soudruhů. Především děkuji soudruhu Kuo Čchung-jüanovi za laskavé přehlédnutí celého slovníku a součinnost při opatřování slovníku přepisem, soudruhu Čao Ceng-tchajovi za přehlédnutí některé odborné terminologie, profesorům a asistentům z katedry biologie na Pekingské universitě za pomoc v oddíle biologie a zoologie, českým odborníkům s. Ing. Holubovi, s. Ing. Jungrovi, s. Ing. Rychterovi, s. Ing. Zalabákovi, s. Pravdovi a s. Výbornému a jiným za účinnou pomoc při opatřování některých výrazů a za rady v jednotlivých oborech. Mé díky patří i českým lektorům v Peking, s. Dr. Heřmanovi a s. Dr. Červenkov, kteří mně přispěli cennými teoretickými připomínkami. V neposlední řadě děkuji i soudružce Zdeně Nové z Orientálního ústavu ČSAV, která přehlédla

celý text, podnikla některé úpravy a opravy a provedla korektury celého slovníku.

Vzhledem k technickým potížím nebyl slovník upraven podle nejnovějších pravidel českého pravopisu, jež vyšla po dokončení práce.

Slovník si zdaleka neklade nároky na úplnost a naprostou přesnost, lze však doufat, že vykoná i v této formě svůj úkol v praktickém životě a v prohloubení styků Číny a Československa.

Dana Štovíčková,
v prosinci 1959.

前 言

早在 1954 年就有編纂捷汉辞典的打算。那时，北京大学開設了第一期捷語班。当时，学生們沒有任何教材，只有一些学生会使用其他外語辞典，大部分学生則只能依賴捷克教师們的講解。

本来，这本辞典應該有五千詞条。后来，資料有所增加，辞典的規模也就扩大了。經過三年的編纂成了現在这种样子。同时，辞典原来的目的也有了一些改变。

目前这种辞典有两个任务：它既要为需要充实某些專業方面詞汇知識的，有兴趣学习捷克語的中国同志們服务，又能为在中国工作的捷克人或研究汉語的捷克人服务。本辞典是分类辞典，它所选录的詞汇按題材的不同分类編排。各类詞汇又依字母次序排列。为了易于查閱，特別是两詞的搭配（如：magnetické residuum, návštěvní doba, sluchový nerv 等等），辞典后面附有索引。辞典的总类部分（其內容絕大部分是語法註释）通过大量的例句說明各个单詞在詞組和片語中的实际运用方法。

本辞典主要是在下列基础上編纂而成：它的詞汇是从汉文和捷文的中学教科書、偶或从高等院校的教科書、

各專業手冊、科學知識普及小冊子和報刊中摘引選錄的。在缺乏令人信服的、可靠的參考資料的地方，批判地採用了直接提問的方式（如：喜事，喪事，服裝，玩具等類）。辭典基本上採用了兩種語言的常用術語。當然，在個別情況下（由於缺乏參考書，找不到恰當的書面等義詞等等）在漢文部分採用非普通話的單詞，通常採用了北京常用的術語。

在辭典中，作者原則上力求做到採用尽可能精確的相應的漢語口語術語，而不是解說。由於中國和歐洲的生活方式千差萬別，所以有時很難找到精確的名稱，特別是在日常生活用語方面，那是可以理解的。只是在某些不常用的捷語單詞（如：vuřt）後面例外地作了解釋。可是，辭典沒有收錄象 jelito, loupáček, šerpa（血粉腸，香蕉形甜點心，緩帶）等單詞。在“植物”類和“動物”類中辭典首先收錄了在歐洲為人熟知的種類，因此，有些地方的漢語術語却是非常專門的。

本辭典採用了 1954 年確定的漢語讀音捷語拼注法，對不懂漢語的捷克人說來，這種拼音是最容易掌握的。這裡，沒有採用漢語拼音方案，因為，在辭典編纂期間，這種拼音方案尚未確定。漢語拼音方案是在 1958 年 1 月才由中華人民共和國國務院通過的。

1954—1957 年我在北京外國語學院捷克語教研組任教，在辭典編纂過程中，全教研組同志的關心對我來

說是極大的支持。這項工作還得到了其他許多中國同志和捷克同志的幫助。首先我要感謝國仲元同志，他協助我校閱和拼注了全部辭典的漢語部分，感謝趙增泰同志，他校閱了某些專業術語；感謝北京大學生物系的教授和助教們，在編纂生物類和動物類的工作中得到了他們的援助；感謝捷克專家工程師何洛普同志 (Holub)，工程師容格爾同志 (Jungr)，工程師瑞賀台爾同志 (Rychtera)，工程師薩拉巴克同志 (Zalabák)，普拉夫達同志 (Pravda)，魏利達同志 (Výborný) 和其他同志，他們在某些專業詞匯的收集和詞義的解釋方面給了我很有有效的幫助。在北京的捷克教師賀斯曼同志 (Dr. Heřman) 和楊志文同志 (Dr. Červenka) 也提出了理論上的有價值的意見，特此一併致謝。

最後，我要感謝捷克斯洛伐克科學院東方研究所傅思端同志 (Z. Novotná)，她校閱了全部辭典，作了一些修改和補充並進行校對工作。

鑑於技術上的困難，本辭典就沒有按照最新捷語正字法加以修訂；最新捷語正字法是在本辭典編纂工作結束之後出版的。

本辭典還不夠絕對的精確和完整，但是，可以期望：就其現今的形式，在中捷兩國的實際生活中和密切兩國的交往方面，它將完成自己的任務。

丹娜·史却維契柯娃

(史丹妮)

1959 年 12 月

略 号 表

m. 阳性

f. 阴性

n. 中性

pl. 复数

neskl. 不变格

fig. 引伸意义

十 表示动词的完成体

十 加数目字表示动词所要求的格

1 表示形容词不分性

3 表示形容词分性

OBSAH 目 录

Předmluva 前言	IX
略号表	XVI
I. VŠEOBECNÁ ČÁST 总类	1
1) Číselky 数詞.....	1
(základní 基数詞, řadové 序数詞, druhové 指 类数詞, násobné 倍数詞, neurčité 不定数詞, zlomky a procenta 分数及百分数)	
2) Zájmena 代詞.....	8
(osobní 人称代詞, přivlastňovací 物主代詞, ukazovací 指示代詞, tázací 疑問代詞, vztážná 連接代詞, neurčitá 不定代詞, záporná 否定代詞)	
3) Příslovce 副詞	17
(místa 地点副詞, času 時間副詞, způsobu 状态 副詞)	
4) Předložky 前置詞.....	28
(rozdělení podle pádů 按所要求的格来区分)	
5) Spojky 連接詞	61
A) I. souřadné: 对等連接詞: slučovací 表示連綴 的, odporovací 表示反意的, vylučovací 表示 選擇的, příčinné 表示原因的, účinkové 表示結 果的; II. podřadné: 附屬連接詞: obsahové 表 示內容的, časové 表示時間的, účinkové 表示結 果的, příčinné 表示原因的, podmínkové 表示 假定的, přípustkové 表示讓步的, omezovací 表	

示限制的, srovnávací 表示比較的, přísudkové
určovací 決定謂語的, B) nevětné 成分連接詞

6) Citoslovce 感嘆詞.....	80
7) Slovesa 動詞	80
8) Barvy 顏色.....	159
9) Vlastnosti 性質	160
10) Čas 時間	162
(hodiny 鐘点, dny v týdnu 星期, měsíce 月份, datum 日期)	
11) Počasí 天气.....	167
(obecná část 一般用語, tvary mraků 云形)	
12) Nápis 標誌.....	180
13) Často užívané věty 常用短句	181

II. ČLOVĚK 人

Lidské tělo 人体

1) Organismus jako celek 人体是一个統一的整体	189
2) Kostí a svaly 骨骼与肌肉	191
3) Krevní oběh 血液循环.....	195
4) Kůže 皮膚	198
5) Ústrojí dýchací 呼吸器官	199
6) Žlázy s vnitřním vyměšováním 內分泌腺.....	200
7) Nervová soustava 神經系統.....	202
8) Lidské tělo 人体	206
(části lidského těla 人体的各部分, ucho 耳朵, oko 眼睛, dutina ústní 口腔, vnitřnosti 內臟)	

Rodina 家庭

9) Příbuzenské vztahy 亲戚关系	213
10) Svatba 喜事	220
11) Pohřeb 喪事	224
12) Matka a dítě 母亲与嬰兒	227

13) Oděv 服裝	232
(druhy obleku 服裝的種類, části obleku 服裝各部分的名称)	
14) Prádlo 內衣.....	237
15) Obuv a pokrývky hlavy 鞋, 帽	238
16) Osobní potřeby 隨身用品	243
17) Šperky 首飾	245
18) Hračky 玩具	246
19) Dům 房屋	249
20) Byt 住宅	253
21) Domácí práce 家务	264
(topení 生火, praní 洗衣服, šití a pletení 縫紉與編織, jiné domácí práce 杂务, vaření 烹飪)	
22) Kuchyňské nádobí 廚房用具	273
23) Příbor 餐具.....	275
III. MĚSTO 城市	278
1) Město 城市	278
2) Hotel 旅館	290
3) Restaurace 飯館	296
(v jídelně 在餐厅里, vlastnosti jídel 食品性質, předkrm 小吃, polévky 湯, masa 肉类, drůbež a zvěřina 鷄鴨和野味, příkrmy 配菜, moučníky 點心, nápoje 飲料, mléčné produkty 牛乳制品, zelenina 蔬菜, ovoce 水果, čínská jídla 中国菜, příprava 作料, tuky 油类)	
4) Pošta, telefon, telegraf 邮政, 电话, 电报	318
5) Knihkupectví 書店	327
6) Knihovna 圖書館	330
7) Krejčí 裁縫.....	334
8) Péče o tělo a holič 美容与理髮	339
9) Chemická čistírna 化学洗染店	348

10) Papírnictví 文具店	349
11) Trafika 烟卷舖	352
12) Hodinářství 鐘表店	354
Doprava 交通	356
13) Jízdní kolo 自行車	356
14) Motocykl 摩托車	357
15) Auto 汽車	358
16) Letadlo 飞机	364
17) Loď 船	367

IV. PÉČE O PRACUJÍCÍ 劳动者的文化与福利 370

Kultura 文化	370
1) Divadlo 剧院	370
2) Film 电影	378
3) Rozhlas 广播	389
4) Noviny 报纸	393
5) Písmo 文字	399
6) Kniha 書	400
7) Literatura 文学	403
8) Hudba 音乐	413
(hudební nástroje 乐器, názvy skladeb 曲体, z theorie hudby 乐理, často užívané výrazy 常用語)	
9) Výtvarné umění 美术	422
Rekreace a zábava 休养与娱乐	429
10) Cestování 旅行	429
11) Lázně 溫泉	439
12) Fotografování 攝影	445
13) Cirkus 杂技	453
14) Filatelie 集郵	455
15) Dům oddechu a kultury 文化宮	456

	(často užívané výrazy 常用語, šachy 棋, hra v karty 打紙牌, tanec 舞蹈)	
16)	Dostihy 賽馬.....	461
Sport	运动.....	462
17)	Tělocvičné nářadí 运动器械.....	462
18)	Gymnastika 体操.....	463
19)	Lehká atletika 田徑运动.....	466
	(obecná část 一般用語, běhy 跑, skoky 跳, hody a vrhy 投擲运动)	
20)	Těžká atletika 重竞技.....	471
	(rohování 拳击, vzpírání 举重)	
21)	Míčové hry 球类运动.....	473
	(rozdělení 类别: kopaná, 足球, košíková, 籃球, odhíjená, 排球, tenis, 網球, stolní tenis 乒乓球)	
22)	Zimní sporty 冬季运动.....	481
	(sánkování 滑雪橇, bruslení 溜冰, lední hokej 冰球, lyžování 滑雪)	
23)	Vodní sporty 水上运动.....	484
	(plavání 游泳, veslování 划船)	
24)	Horolezectví 爬山.....	487
25)	Lukostřelba 射箭.....	489
Zdravotnictví	衛生.....	490
26)	První pomoc 急救.....	490
27)	Lékárna 藥房.....	494
	(obecná část 一般用語, názvy některých léků 藥名)	
28)	Lékař 医生.....	500
29)	Zubní lékař 牙科医生.....	523
30)	Chirurgické nástroje 外科用具.....	527

31) Nemoci 疾病	528
32) Tělesné vady 生理缺陷	542
V. VZDĚLÁNÍ 教育	545
Školy 学校	545
1) Obecná a střední škola 小学与中学	545
2) Vysoká škola 高等学校	556
(všeobecná část 一般用語, názvy některých přednášek 課程名称)	
Vědní obory 学科	570
3) Ekonomie 經濟	570
4) Historie 历史	578
5) Filosofie 哲学	585
(základní pojmy 基本术语, některé filosofické směry 几种哲学流派)	
6) Jazyk 語言	590
(fonetika 語音, gramatika 語法)	
7) Matematika 数学	608
(čísla 数, zlomky 分数, základní úkony početní 四則, umocňování 开方, rovnice 方程式, planimetrie 平面几何, stereometrie 立体几何, ostatní 其他)	
8) Fysika 物理	614
9) Elektrotechnika 电工	625
10) Atomová fyzika 原子物理	634
11) Astronomie 天文学	637
(základní pojmy 基本术语, sluneční soustava 太陽系, souhvězdí zvětičnicková 黃道星座, důležité hvězdy 主要亮星)	
12) Chemie 化学	645
(základní pojmy 基本术语, chemické prvky	